

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1995-1996

28 februari 1996

ONTWERP VAN DECREET

**houdende goedkeuring van het Verdrag inzake biologische diversiteit,
en van de bijlagen I en II, ondertekend te Rio de Janeiro op 5 juni 1992**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
mondeling uitgebracht door mevrouw Cecile Verwimp-Sillis**

Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Jef Sleeckx.

Vaste leden :

de heren Leo Cannaerts, Paul Deprez, Freddy Sarens,
Herman Suykerbuyk, Hugo Van Rompaey ;

de heren Karel De Gucht, Jacques Laverge, Stefaan
Platteau ;

de heren Fred Dielens, Patrick Hostekint, Jef Sleeckx ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire ;

de heer Paul Van Grembergen ;

mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

Plaatsvervangers :

de heren Herman Candries, Paul Dumez, Jef Van Looy,
Marc Van Peel, Johan Weyts ;

de heren Jacques Devolder, Jaak Gabriels, Didier Ramoudt ;

de heer Jacques Timmermans, mevrouw Gracienne Van
Nieuwenborgh, de heer Tuur Van Wallendael ;

de heren Christian Verougstraete, Emiel Verrijken ;

mevrouw Nelly Maes ;

de heer Johan Malcorps.

Zie :

151 (1995-1996)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

DAMES EN HEREN,

Het ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake biologische diversiteit, en van de bijlagen I en II, ondertekend te Rio de Janeiro op 5 juni 1992, werd door de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden besproken op haar bijeenkomsten van woensdag 14 februari en maandag 26 februari 1996. Tijdens deze laatste bijeenkomst keurde de Commissie het ontwerp van decreet goed.

Minister-president Van den Brande verschaftte bij het ontwerp van decreet de volgende toelichting.

Het basisbegrip van het verdrag, de biologische diversiteit, omvat de variëteit van alle levende wezens op aarde. Dat begrip wordt op drie verschillende niveaus gesitueerd. Het gaat vooreerst om de soortendiversiteit, of de diversiteit van planten, dieren en micro-organismen. Vervolgens is er ook nog de genetische variabiliteit binnen de soorten. En ten slotte wordt er ook rekening gehouden met de diversiteit van de ecosystemen waarin deze voorkomen.

Deze biologische diversiteit wordt thans op wereldschaal bedreigd door allerlei gevaren. Enkele van deze gevaren zijn de versnippering van de natuurlijke habitat, de overexploitatie van natuurlijke rijkdommen, de demografische druk en de daaruit soms voortvloeiende armoede.

Met het oog een begin van oplossing te bieden aan dit probleem werd binnen de Verenigde Naties reeds in 1987, en meer bepaald binnen het VN-milieuprogramma UNEP, United Nations Environmental Program, aan een groep van deskundigen opdracht gegeven onderzoek te verrichten naar de noodzaak van een internationaal verdrag over de biologische diversiteit. De internationale onderhandelingen die daarop volgden resulteerden uiteindelijk in het nu voorliggende verdrag.

Dit verdrag kwam meer bepaald in juni 1992 in Rio de Janeiro tot stand op de Conferentie van de Verenigde Naties over Milieu en Ontwikkeling, de zogenaamde Wereldmilieutop. Samen met het verdrag over klimaatsverandering is het een van de verdragsgevolgen van Agenda 21.

België heeft het verdrag over de biologische diversiteit ondertekend te Rio op 5 juni 1992.

Het Biodiversiteitsverdrag beoogt een drietal doelstellingen. Vooreerst schetst het een kader voor het behoud van de mondiale biologische diversiteit. Te-

vens beoogt het duurzaam gebruik van de biologische rijkdommen. Ten slotte voorziet het in een rechtmatige verdeling van de voordelen die uit het gebruik ervan voortvloeien.

Zoals hoger reeds gezegd, wordt die diversiteit bedreigd door sommige technologische ontwikkelingen, door demografische druk en door armoede. Die laatste factoren zijn onder meer van enorm belang in verband met de vernietiging van de tropische wouden. En deze wouden omvatten nu precies een belangrijk deel van de rijkdom aan soorten die op de wereld voorkomt.

Het is hierbij zonder meer duidelijk dat de vershraling van de biologische diversiteit nadelige gevolgen kan hebben vanuit ecologisch standpunt, maar ook op economisch en strategisch vlak. Meer algemeen is er ook de belangrijke culturele waarde van het biologisch patrimonium, én de ethische overweging dat alle levende wezens respect verdienen.

Ten slotte vormt het biologisch patrimonium het hoofdbestanddeel van de levensnoodzakelijke systemen en processen waarvan de mens afhankelijk is. In deze context dringt het voorzichtigheidsprincipe zich dan ook op.

Met de toepassing van het verdrag worden een aantal politieke verbintenissen aangegaan. Uitermate belangrijk hierbij is dat het soevereiniteitsbeginsel van de staten over hun natuurlijke rijkdommen wordt erkend. De staten verbinden er zich toe de toegang tot de genetische bronnen te vergemakkelijken.

De ontwikkelingslanden die dergelijke bronnen leveren, zouden, als tegenprestatie, moeten kunnen rekenen op een preferentieel toegangsrecht tot de voordelen die uit de technologische ontwikkelingen volgen.

Een groot aantal specifieke maatregelen in verband met het behoud van de biologische diversiteit moeten echter worden genomen voor zover mogelijk en passend – dixit de verdragstekst.

Voor Vlaanderen bestaan de meest concrete gevolgen in het opmaken van een inventaris van de biologische diversiteit en van een uiteindelijk programma voor het behoud ervan.

Met de opmerkingen die de Raad van State heeft geformuleerd ten aanzien van het voorontwerp van decreet werd ten volle rekening gehouden.

Afsluitend vroeg de minister-president – omwille van het belang van de positie van Vlaanderen binnen de Belgische federatie, en omwille van de positionering van Vlaanderen tegenover de internationale gemeenschap – een zo ruim mogelijke instemming vanwege het Vlaams Parlement met dit verdrag.

De algemene bespreking van het ontwerp van decreet had plaats op maandag 26 februari laatstleden. Bij de aanvang van de commissiebespreking werden eerst een aantal terminologische opmerkingen en een aantal tekstuele rechtzettingen geformuleerd met betrekking tot de vertaling van de verdragstekst. De gemaakte opmerkingen brachten echter de integriteit van het tekstgeheel niet in het gedrang.

Een lid liet vervolgens opmerken dat er volgens haar een inherente inconsistentie bestaat – ook in de oorspronkelijke verdragstekst – tussen de definitie van het begrip 'habitati' enerzijds, en het elders in hetzelfde verdrag gehanteerde begrip natuurlijke habitats. Een habitat wijst immers per definitie op de plaats waar een organisme of populatie van nature voorkomt. De term natuurlijke habitats is derhalve in wezen een tautologie.

Algemeen kan wel worden gesteld dat bij de commissieleden duidelijk het aanvoelen leeft dat dit verdrag een beduidende stap vooruit is. Het verdrag houdt immers een erkenning in van het feit dat de natuurlijke hulpbronnen van de aarde beperkt en eindig zijn, en dat er derhalve op een verantwoorde manier moet mee worden omgesprongen. Een aantal sprekers drukten ook hun tevredenheid uit over de link die wordt gelegd tussen milieu en ontwikkeling.

Het handhaven van de biologische diversiteit is potentieel ook voor het Noorden niet louter een zaak van altruïsme, maar ook een zaak van welbegrepen eigenbelang. Denken we alleen maar aan het waarborgen van de voedselveiligheid en aan het ontwikkelen van nieuwe geneesmiddelen.

Tegelijk met de positieve evaluatie van het loutere bestaan van het verdrag, werd echter van diverse kanten de bemerking gemaakt dat het verdrag wel goed scoort qua principes, maar nog al te vrijblijvend is wanneer het om concrete uitvoeringspunten gaat. Zo stipuleert het verdrag – zoals hoger ook reeds gezegd – op verschillende plaatsen, dat maatregelen in verband met de biologische diversiteit moeten worden genomen : voor zover mogelijk en passend. Vooral met betrekking tot de financiële en technologische overdrachten naar de landen uit

het Zuiden wordt het in het verdrag aangegane engagement door meerdere leden als bijzonder wazig ervaren.

Hieromtrent werd ook meer specifiek met betrekking tot Vlaanderen gepeild naar de interrelatie tussen de uit het verdrag voortvloeiende verplichtingen inzake technologie-overdrachten enerzijds, en de uit de beleidsbrief Het wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen – Beleidsprioriteiten 1995-1999 gelichte beleidsoptie om de resultaten van het Vlaamse bio-technologisch onderzoek, en derhalve ook de economische valorisatie ervan, meer in Vlaanderen zelf te houden via het van overheidswege aanmoedigen van een verbeterde bescherming van de eraan te verbinden intellectuele rechten. Een lid meende dat hier een niet geringe contradictie met de in het verdrag aangegane verbintenissen is gelegen.

Ook werd er gepeild naar de Vlaamse en/of federale instanties die dit beleid concreet ten uitvoer zullen moeten leggen. Het betreft hier onder meer de nationale planningsprogramma's of strategieën, de omzetting van reeds bestaande Europese richtlijnen, en onderzoeks- en opleidingsprogramma's.

Er werden ook vraagtekens geplaatst bij het in het verdrag voorziene financieringsmechanisme, de zogenaamde Global Environment Facility of GEF. Meer bepaald werd de vraag gesteld of Vlaanderen als regio bereid is om met additionele middelen bij te dragen tot de financiering van het fonds. Meer in concreto werden door diverse sprekers vragen gesteld omtrent de vermelding in de memorie van toelichting dat dit verdrag geen rechtstreekse budgettaire weerslag heeft.

Er werden ter zake ook bijzonder kritische opmerkingen geuit ten aanzien van het verschijnsel van de bioproductie door een aantal grote multinationale ondernemingen uit de farmaceutische sector. Het nemen van octrooien op planten of andere biologische rijkdommen werd meer in het algemeen als een verwerpelijke praktijk bestempeld.

Een ander algemeen aangevoerde bedenking was dat het verdrag in feite rijkelijk laat aan het Vlaams Parlement ter goedkeuring wordt voorgelegd en diverse leden wensten dan ook de redenen voor deze vertraging te kennen.

Hierbij aansluitend vroeg een lid ook om specifieke inlichtingen met betrekking tot de stand van de ratificaties op Belgisch niveau, op het niveau van de Europese Unie en op mondiaal vlak. In het verlengde hiervan werden vragen gesteld naar het in

het Verdrag voorziene administratieve onderbouwing van de Conferentie der Partijen, de COP.

Tot slot vroegen diverse leden ook dat de Commissie op de hoogte zou worden gehouden van de follow-up die door de regering aan dit verdrag zal worden gegeven. Met het goedkeuren van dit verdrag mag voor het Parlement de kous niet af zijn.

In antwoord op de door de commissieleden gestelde vragen en gemaakte opmerkingen verschaftte de minister-president de volgende aanvullende toelichting.

Inzake de ietwat contradictoire term natuurlijke habitat treedt de minister-president de analyse van het commissielid bij. Hij wijst er echter wel op dat Vlaanderen niet gerechtigd is om enige wijziging aan te brengen aan de authentieke tekst van het verdrag.

Met betrekking tot de stand van de ratificatie deelt hij mee dat er van de ondertekenende landen tot op heden 134 het verdrag geratificeerd hebben. Als belangrijkste niet-ratificerende mogendheid dient de Verenigde Staten van Amerika te worden vermeld. Daar leeft met name een vrij sterke terughoudendheid ten aanzien van de financiële verplichtingen die de ratificatie met zich zou brengen. In de Europese Unie hebben enkel België en Ierland nog niet geratificeerd.

De gevolgen van de niet-ratificatie zijn eerder beperkt. Sinds de inwerkingtreding van het verdrag wordt jaarlijks een COP gehouden. Tot nog toe is er derhalve in 1994 en in 1995 een bijeenkomst geweest. België heeft aan beide conferenties deelgenomen als waarnemer, wat in de praktijk eenzelfde inbreng mogelijk maakt.

Het feit dat België nog geen partij is, belette de Vlaamse overheid niet de belangrijkste politieke verplichtingen die het verdrag bevat, reeds na te komen, ten minste voor die bepalingen die onder haar bevoegdheid ressorteren.

Van belang hierbij is te onderstrepen dat het verdrag geen rechtstreekse verplichtingen oplegt, maar daarentegen wel politieke verplichtingen. Vandaar ook de formulering : voor zo ver mogelijk en passend.

Als voorbeeld van reeds nagekomen verplichtingen haalt de minister-president aan : de deelname aan de COP en een aantal reeds bestaande reglementeringen of acties die volledig passen in het kader van het verdrag. Hieruit moet duidelijk blij-

ken dat Vlaanderen niet op ratificatie gewacht heeft om tot daden over te gaan.

Qua internationale financiering voorziet het verdrag in de oprichting van een financieringsmechanisme, met als doel de ontwikkelingslanden financiële steun te geven voor het nakomen van de verdragsverplichtingen. Op de eerste twee COP's werd hierover internationaal nog geen overeenstemming bereikt. Het ligt echter in de lijn van de verwachtingen van het GEF – zijnde het centraal VN-fonds voor de financiering van alle Agenda 21-projecten – hiervoor in de toekomst ook verder te werken.

Internationaal is er ook nog geen verdeelsleutel afgesproken zodat er momenteel met een systeem van voorlopige bijdragen moet worden gewerkt.

Ten slotte ging de minister-president ook nog in op de gepercipieerde contradictie tussen de verdragsverplichtingen en de beleidsopties uit de Beleidsbrief inzake Wetenschaps- en Technologiebeleid. Hij bevestigde hieromtrent dat het wel degelijk in de bedoeling van de Vlaamse overheid ligt om rond technologietransferten naar ontwikkelingslanden een aantal programma's op te zetten en uit te voeren. Na deze aanvullende toelichting door de minister-president werd het enige decreetsartikel ter stemming voorgelegd. Voorafgaandelijk aan deze stemming kwam de Commissie overeen een kleine technische tekstcorrectie aan het betreffende enige artikel door te voeren. Het aldus gecorrigeerde enig artikel van het ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake biologische diversiteit, en van de bijlagen I en II, ondertekend te Rio de Janeiro op 5 juni 1992, werd bij unanimité met 13 stemmen aangenomen.

De verslaggever,

Cecile VERWIMP-SILLIS

De voorzitter,

Jef SLEECKX